

Juryrapport

BROUWER VERTROUWENSPRIJS 2020

De Brouwer Vertrouwensprijs van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen (KHMW) is bestemd voor een project dat binnen Nederland de samenhang en het onderling vertrouwen in de samenleving bevordert. Hierbij wordt gedacht aan een initiatief dat daadwerkelijk wordt toegepast, wetenschappelijk is onderbouwd en de mogelijkheid tot opschaling in zich draagt. Dit keer stond het indienen van een voordracht voor deze prijs voor het eerst open ook buiten de kring van direct bij de KHMW betrokkenen. De jury ontving maar liefst 35 voordrachten voor de Brouwer Vertrouwensprijs 2020 en was getroffen door de inspanningen van zovelen voor diverse bijzondere projecten die onze samenleving verrijken. Onder voorzitterschap van Drs. Marlies Veldhuijzen van Zanten-Hyllner selecteerde de jury uit de voordrachten een shortlist van vier projecten die het meest duidelijk voldeden aan de genoemde criteria. Bij de indieners van deze vier voordrachten is nadere informatie ingewonnen.

Elk van deze projecten had zijn eigen sterke aspecten, maar zij waren alle voor de jury de prijs meer dan waard, wat het maken van een keuze niet vergemakkelijkte. Na ampel beraad heeft de jury met overtuiging besloten om het project *Slecht Nieuws* van het media-platform DROG voor te dragen voor de Brouwer Vertrouwensprijs 2020.

Slecht Nieuws heeft tot doel mensen weerbaar te maken tegen de verspreiding van valse informatie. Juiste informatie is een belangrijke bouwsteen voor het onderlinge vertrouwen in de samenleving en kan bepaalde vormen van maatschappelijke polarisatie tegengaan. Ons pluriforme medialandschap levert een belangrijke bijdrage aan het controleren van verspreide informatie, maar door de snelle verspreiding van ‘fake news’, ook via sociale media, lopen ‘fact checkers’ soms achter de feiten aan. In plaats van ‘debunking’ van valse informatie, richt *Slecht Nieuws* zich daarom op ‘pre-bunking’: het alert maken van mensen op signalen dat zij mogelijk gemanipuleerd worden. Het project doet dit op een originele en creatieve manier, namelijk door het aanbieden van een gratis beschikbare online game waarbinnen spelers zelf proberen zo succesvol mogelijk desinformatie te verspreiden en op deze manier de meest gebruikte tactieken achter desinformatie leren herkennen. Het project bouwt zo voort op een al langer bestaande theorie over ‘psychologische vaccinatie’. Inmiddels gepubliceerd onderzoek van aan de universiteit van Cambridge verbonden psychologen laat zien dat de weerbaarheid tegen misleidende technieken na het spelen van het spel significant toeneemt. De game is inmiddels in verschillende talen beschikbaar, en zal worden verrijkt met nieuwe scenario’s. Ook wordt er gewerkt aan het faciliteren van andere organisaties om zelf scenario’s te ontwikkelen die met het spel kunnen worden gespeeld, en aan het ontwikkelen van lesprogramma’s om het spel ook binnen het reguliere onderwijs te kunnen gebruiken.

Zonder wonderen te verwachten van de aanpak van *Slecht Nieuws* is de jury onder de indruk van de wetenschappelijke onderbouwing van het project. De omgekeerde beweging, waarbij niet wordt uitgelegd wat fake news is, maar waarbij de spelers worden uitgedaagd zelf fake news te verspreiden en zo een zelflerende omgeving wordt gecreëerd spreekt de jury aan. De mogelijkheid om deze aanpak via verschillende scenario’s toe te passen ten aanzien van desinformatie op diverse terreinen maakt een brede inzet mogelijk. Het was een speelse en leerrijke ervaring voor juryleden om het spel zelf te spelen. De jury spreekt de verwachting uit dat de Brouwer Vertrouwensprijs voor *Slecht Nieuws* op een goed moment komt: het initiatief

is nog jong en kan zich, mede met deze prijs, verder ontwikkelen en verspreiden, en zo een ‘step-change’ veroorzaken in de opschaling van zowel het principe van ‘psychologische vaccinatie’ (ook op andere terreinen) als deze specifieke toepassing voor de weerbaarheid tegen opzettelijke desinformatie op het internet (fake news).

Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, oud-voorzitter van het Jan Brouwer Fonds van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Drs. W.J. (Pim) van der Feltz, CEO Google Nederland

Drs. R.K. (Ronald) Leopold, algemeen directeur Anne Frank Stichting

Prof. dr. P.J. (Paul) Scheffer, hoogleraar Europese Studies Tilburg University en Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. I. (Ineke) Sluiter, vice-president KNAW, hoogleraar Griekse taal- en letterkunde Universiteit Leiden

Prof. dr. A.A. (Adriaan) Voors, hoogleraar cardiologie Rijksuniversiteit Groningen, cardioloog UMC Groningen

Prof. dr. ir. M.P.C. (Margot) Weijnen, hoogleraar proces- en energietechnologie Technische Universiteit Delft

Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, emeritus hoogleraar empirische politicologie Universiteit Leiden